

6.5.2 Občanská výchova a výchova ke zdraví

Obsah

6.5.2 Charakteristika předmětu Občanská výchova a Výchova ke zdraví - OvZ.....	2
OBČANSKÁ VÝCHOVA a VÝCHOVA KE ZDRAVÍ - (OvZ) - 6. ročník.....	5
OBČANSKÁ VÝCHOVA a VÝCHOVA KE ZDRAVÍ - (OvZ) - 7. ročník.....	10
OBČANSKÁ VÝCHOVA a VÝCHOVA KE ZDRAVÍ - (OvZ) - 8. ročník.....	18
OBČANSKÁ VÝCHOVA a VÝCHOVA KE ZDRAVÍ - (OvZ) - 9. ročník.....	29

6.5.2 Charakteristika předmětu Občanská výchova a Výchova ke zdraví- OvZ

Vyučovací předmět Občanská výchova je zařazen do vzdělávání od 6. do 9. ročníku, její součástí je i předmět Výchova ke zdraví. *Občanská výchova* vede žáky k tomu, aby se na základě všech získaných poznatků a dovedností dovedli orientovat v současném světě, aby se aktivně zapojili do života–společnosti. Seznamuje žáky s vývojem společnosti na základě poznání dějinných, sociálních a kulturních aspektů. Zaměřuje se na utváření pozitivních občanských postojů, věnuje se prevenci rasistických, xenofobních a extremistických projevů. Vychovává k toleranci a respektování lidských práv, k úctě ke všem hodnotám ve společnosti. Přispívá k rozvoji finanční gramotnosti a k osvojení pravidel chování při běžných rizikových situacích i při mimořádných událostech.

Výchova ke zdraví vede žáky k aktivnímu rozvoji a ochraně zdraví v propojení všech jeho složek (sociální, psychické a fyzické) a učí je být za ně odpovědný. Žáci si osvojují zásady zdravého životního stylu a jsou vedeni k jejich uplatňování ve svém životě i k osvojování účelného chování při ohrožení v každodenních i rizikových situacích i při mimořádných událostech. Žáci si rozšiřují a prohlubují poznatky o sobě i vztazích mezi lidmi, partnerských vztazích, manželství a rodině, škole a společenství vrstevníků.

Komplexní charakter předmětu dává možnost zabývat se jednotlivými tématy z různých pohledů a naplňovat je učivem podle vyspělosti a zájmu žáků.

Vzdělávací obsah předmětu Občanská výchova je na 2. stupni rozdělena na tyto tematické okruhy:

- Člověk ve společnosti
- Člověk jako jedinec
- Stát a hospodářství
- Stát a právo
- Mezinárodní vztahy, globální svět

Tyto okruhy jsou zpracovány do tematických celků v jednotlivých ročnících.

V 6. ročníku se navazuje na poznatky žáků, se kterými přicházejí z prvního stupně, jsou využívány poznatky z denního života, učivo se opírá o zkušenosti žáků z kultury, města, regionu, mezilidských setkávání ve škole, rodině, na veřejnosti. Důraz je kladen na vztahy mezi lidmi, je vysvětlena potřeba tolerance, schopnost komunikace mezi lidmi a umění řešit konflikty nenásilným způsobem. Jsou pokládány základy uvědomělého osobního rozvoje. Učivo přináší základní poznatky o lidských právech. Žák je veden k úctě k vlastnímu i k jiným národům, k rozvíjení respektu ke kulturním či jiným odlišnostem lidí. Naučí se uplatňovat aktivní přístup k ochraně zdraví.

V 7. ročníku směřuje učivo k vnímání a utváření sociálních vztahů. Žáci si vytváří pozitivní vztah k přírodnímu, kulturnímu a uměleckému prostředí, seznámí se s různými formami vlastnictví. Dále jsou žáci seznámeni se základními principy demokracie a jsou rozvíjeny poznatky o lidských právech.

Školní vzdělávací program KOMPAS

V 8. ročníku se předmět věnuje kompletování a shrnutí pojmů z psychologie. Důraz je kladen především na pochopení a respektování každého jedince s ohledem na jeho jedinečnost, učivo vede k vnímání a posuzování nejen sebe sama, ale i druhých, upevňuje systém osobních hodnot, posiluje vůli a osobní kázeň jednotlivce, hodnotí projevy chování, usiluje o osobnostní rozvoj žáka.

Žáci se seznamují se základními pojmy z oblasti ekonomiky, politiky a českého a evropského práva.

Učivo 9. ročníku přiblíží žákům občanská práva a povinnosti, právní řád České republiky, druhy a postihy protiprávního jednání, podstata EU a dalších mezinárodních organizací, role ozbrojených sil, významné globální problémy a klady záporny globalizace.

Výchovné a vzdělávací strategie

Kompetence k učení

- využívání vhodných způsobů a metod pro efektivní učení
- plánování celoživotního učení
- vyhledávání a třídění informací
- využívání získaných poznatků v praktickém životě
- práce s textem, čtení textů s porozuměním

Kompetence k řešení problému

- posuzování problémových situací ve škole i ve veřejném životě
- skupinová práce
- diskuze s obhajobou svých rozhodnutí a postojů
- hledání příčin, uvádění věcí do souvislostí

Kompetence komunikativní

- posuzování problémových situací ve škole i ve veřejném životě
- skupinová práce
- diskuze s obhajobou svých rozhodnutí a postojů
- hledání příčin, uvádění věcí do souvislostí

Kompetence sociální a personální

- skupinová práce

- upevňování mezilidských vztahů
- respektování druhých
- ovládání vlastního jednání

Kompetence občanské

- aktivní účast v kulturním, společenském a sportovním životě
- výklad práv a povinností
- dodržování ekologických zásad

Kompetence pracovní

- aktivní účast v kulturním, společenském a sportovním životě
- výklad práv a povinností
- poskytnutí pomoci v krizových situacích

Kompetence digitální

- seznamujeme žáky s oblastí digitálních technologií formou her, výukových programů,
- využíváme již získaných dovedností
- zadáváme takové úkoly, aby žák porozuměl zadání, popsal problém, případně navrhl řešení
- seznamujeme žáka s možnostmi negativního dopadu na tělesné i duševní zdraví
- seznamujeme žáky s novými technologiemi a jejich dopadem na společnost
- učíme žáky kriticky hodnotit data, ověřit si jejich správnost

Předmět: OBČANSKÁ VÝCHOVA a **VÝCHOVA KE ZDRAVÍ-** (OvZ)- 6. ročník

Očekávané výstupy z RVP	Očekávané výstupy ze ŠVP	Minimální výstupy	Učivo	Poznámky PT, MP
<p>Člověk a společnost</p> <p>- objasní účel důležitých symbolů našeho státu a způsoby jejich používání</p> <p>- <i>respektuje přijatá pravidla soužití mezi spolužáky i jinými vrstevníky a přispívá k utváření dobrých mezilidských vztahů v komunitě</i></p>	<p>- pozná a popíše státní a národní symboly ČR</p> <p>- vysvětlí, kdy a proč se používají státní symboly ČR</p> <p>- <i>vysvětlí pojmy jedinec, skupina, společnost</i></p> <p>- <i>odůvodní, proč je nutné stanovovat pravidla ve společnosti (ve třídě, komunitě)</i></p> <p>- <i>podílí se na tvorbě pravidel soužití ve třídě</i></p> <p>- <i>vyjmenuje přijatá pravidla</i></p> <p>- <i>rozlišuje na základě reálných situací ve třídě, které způsoby jednání mají pozitivní a které negativní vliv na vztahy</i></p>	<p>- <i>chápe význam dobrého soužití mezi vrstevníky i členy rodiny</i></p>	<p>Státní symboly</p> <p>Vztahy ve dvojicích - kamarádství, přátelství</p> <p>Vztahy a pravidla - soužití v prostředí komunity – rodina, škola, vrstevnická skupina, obec, spolek</p>	<p>ICT</p> <p>TV</p>
<p>- <i>vysvětlí role členů komunity (rodiny, třídy, spolku) a uvede příklady pozitivního a negativního vlivu na kvalitu sociálního klimatu (vrstevnická komunita, rodinné prostředí) z hlediska prospěšnosti zdraví</i></p>	<p>- <i>rozliší a vysvětlí na příkladech různé role v rodině, třídě, vrstevnické skupině</i></p> <p>- <i>uvede příklady chování, které přispívají k utváření dobrého sociálního klimatu</i></p> <p>- <i>určí možný dopad vlastního jednání a chování na utváření klimatu ve třídě</i></p>			VDO

Školní vzdělávací program KOMPAS

<p>- vysvětlí na příkladech přímé souvislosti mezi tělesným, duševním a sociálním zdravím; vysvětlí vztah mezi uspokojováním základních lidských potřeb a hodnotou zdraví</p>	<p>- vyjmenuje základní životní potřeby - sestaví žebříček svých potřeb - uvědomuje si stav zdraví, seznámí se s definicí zdraví - uvede, jak dosáhne naplnění svých potřeb</p>	<p>- uvědomuje si základní životní potřeby a jejich naplňování ve shodě se zdravím</p>	<p>Celostní pojetí člověka ve zdraví a nemoci – složky zdraví a jejich interakce, základní lidské potřeby a jejich hierarchie vlivy vnějšího a vnitřního prostředí na zdraví – kvalita ovzduší a vody, hluk, osvětlení, teplota</p>	<p>Př</p>
<p>- kriticky přistupuje k mediálním informacím, vyjádří svůj postoj k působení propagandy a reklamy na veřejné mínění a chování lidí - posoudí různé způsoby chování lidí z hlediska odpovědnosti za vlastní zdraví i zdraví druhých a vyvozuje z nich osobní odpovědnost ve prospěch aktivní podpory zdraví</p>	<p>- rozlišuje fakta, názory a manipulativní prvky v mediálním sdělení - diskutuje o vlivu a reklamy na veřejné mínění a chování lidí - vysvětlí pojem „rizikového chování“ - určí, které způsoby chování mohou ohrozit jeho zdraví i zdraví ostatních lidí - rozhodne, pomocí uvedených příkladů chování mediálně známých postav (reálných i fiktivních), zda jednají ve prospěch svého zdraví či nikoliv - zná svou výšku a váhu -</p>	<p>- respektuje zdravotní stav svůj i svých vrstevníků a v rámci svých možností usiluje o aktivní podporu zdraví</p>	<p>Podpora zdraví a její formy – prevence a intervence, - působení na změnu kvality prostředí a chování jedince</p>	<p>MdV ICT TV</p>

Školní vzdělávací program KOMPAS

			<ul style="list-style-type: none"> - <i>odpovědnost jedince za zdraví</i> - <i>podpora zdravého životního stylu</i> - <i>programy podpory zdraví</i> 	
<ul style="list-style-type: none"> - uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích 	<ul style="list-style-type: none"> - uplatňuje zásady společenského chování v různých životních situacích - v různých životních situacích používá vhodnou komunikaci - na příkladech objasní asertivní, pasivní a agresivní chování - navrhne, jak efektivně a nenásilně řešit 	<ul style="list-style-type: none"> - respektuje mravní principy a pravidla společenského soužití - uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích a rozlišuje projevy nepřiměřeného chování a porušování společenských norem 	<p>Mezilidská komunikace</p> <ul style="list-style-type: none"> - konflikty <p>v mezilidských vztazích a jejich řešení</p>	OSV
<ul style="list-style-type: none"> - rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu 	<ul style="list-style-type: none"> - na příkladech vysvětlí pojem vlastenectví - posoudí rozdíly mezi projevy vlasteneckých pocitů a projevy nacionalismu 		<p>Naše vlast</p> <ul style="list-style-type: none"> - pojmy vlast a vlastenectví - zajímavá a památná místa - co nás proslavilo - významné osobnosti 	VDO
<ul style="list-style-type: none"> - <i>respektuje změny v období dospívání, vhodně na ně reaguje; kultivovaně se chová k opačnému pohlaví</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>charakterizuje jednotlivá období lidského života</i> - <i>popíše tělesné a fyziologické změny v období dospívání</i> - <i>charakterizuje mechanismus početí a období gravidity</i> 		<p>Dětství, puberta, dospívání</p> <ul style="list-style-type: none"> - tělesné, duševní a společenské změny 	Př

Školní vzdělávací program KOMPAS

	<p><i>- uveďte příklady, jak vhodně reagovat na změny v psychosociální oblasti v období dospívání</i></p> <p>- uplatňuje v praxi (ve třídě, škole) respekt k opačnému i stejnému pohlaví a základní pravidla etikety</p>			
	<p><i>- zjistí, kde najde kontakty na obecní nebo městský úřad</i></p> <p><i>- vyhledá webové stránky obce kde žije</i></p> <p><i>- vysvětlí jak vzniká digitální stopa</i></p> <p><i>- vysvětlí, co je digitální identita</i></p> <p><i>- řekne, jak chrání své osobní údaje</i></p> <p><i>- dodržuje normy chování při používání digitálních technologií</i></p> <p><i>- respektuje a dodržuje autorská práva</i></p> <p><i>- respektuje zákony</i></p>		<p>Internetové stránky obce, města</p> <p>Digitální identita a stopa</p> <p>Osobní údaje a hesla</p> <p>Etiketa</p> <p>Autorská práva</p> <p>Zákony</p>	
	<p><i>- řekne, jak dlouho by měl pracovat na počítači</i></p> <p><i>- dodržuje pravidla bezpečného pohybu na sociálních sítích</i></p> <p><i>- uveďte rizika spojená s nadměrným užíváním digitálních technologií</i></p> <p><i>- uveďte, jaký vliv má nadměrné užívání digitálních technologií na zdraví</i></p> <p><i>- uveďte rizika nebezpečné komunikace na sociálních sítích</i></p> <p><i>- vyhledá informace ke zlepšení zdraví</i></p> <p><i>- posuzuje důvěryhodnost dat</i></p> <p><i>- porovnává data s jinými zdroji</i></p> <p><i>- zaznamenává digitálně údaje o svém zdraví</i></p>		<p><i>Hygiena práce na počítači</i></p> <p><i>Aktivní odpočinek</i></p> <p><i>Relaxace</i></p> <p><i>Webové stránky o zdraví</i></p> <p><i>Mobil, chytré hodinky, tablet</i></p>	

Školní vzdělávací program KOMPAS

VDO – občanská společnost a škola – škola jako model otevřeného partnerství a demokratického společenství

MdV- kritické čtení a vnímání mediálních sdělení – pěstování kritického přístupu ke zpravodajství a reklamě

OSV – mezilidské vztahy – empatie a pohled na svět očima druhého

VDO – občan, občanská společnost a stát – občan jako odpovědný člen společnosti

Předmět: OBČANSKÁ VÝCHOVA a *VÝCHOVA KE ZDRAVÍ* - (OvZ)- 7. ročník

Očekávané výstupy z RVP	Očekávané výstupy ze ŠVP	Minimální výstupy	Učivo	Poznámky PT, MP
<p>- přiměřeně uplatňuje svá práva včetně práv spotřebitele a respektuje práva a oprávněné zájmy druhých lidí, posoudí význam ochrany lidských práv a svobod</p> <p><i>- usiluje v rámci svých možností a zkušeností o aktivní podporu zdraví</i></p>	<p>- na příkladu objasní, jak se bránit v případě porušení práv spotřebitele</p> <p>- popíše postup při reklamaci</p> <p>- uvede příklady základních lidských práv</p> <p>- diskutuje o ochraně základních práv a svobod</p> <p><i>- vysvětlí význam aktivního přístupu ke zdraví (vlastní péče o zdraví)</i></p> <p><i>- charakterizuje pojem prevence a uvede význam prevence při posilování zdraví a při minimalizaci negativních vlivů na zdraví</i></p> <p><i>- uvede a zhodnotí zásady zdravého životního stylu a aktivní podpory zdraví, které aplikuje do svého běžného života</i></p>	<p><i>- uvede příklady, jak se bránit v případě porušení práv spotřebitele</i></p> <p><i>- projevuje zdravé sebevědomí a preferuje ve styku s vrstevníky pozitivní životní cíle, hodnoty a zájmy</i></p>	<p>Lidská setkání</p> <p>- přirozené a sociální</p> <p>rozdíly mezi lidmi</p> <p>- lidská solidarita,</p> <p>pomoc lidem v nouzi</p> <p>- potřební lidé ve společnosti</p> <p>- rovnost a nerovnost</p> <p>- rovné postavení</p> <p>mužů a žen</p> <p>- situace ohrožení</p> <p>Tělesná a duševní hygiena</p> <p>- denní režim</p> <p>- vyváženost pracovních a odpočinkových aktivit</p> <p>- význam pohybu</p>	OSV

Školní vzdělávací program KOMPAS

			<p><i>pro zdraví</i> - <i>pohybový režim</i></p>	
<p>- rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti</p> <p><i>- vyjádří vlastní názor k problematice zdraví a diskutuje o něm v kruhu vrstevníků, rodiny i v nejbližším okolí</i></p>	<p>- popíše projevy netolerance, rasismu, xenofobie a extremismu</p> <p>- objasní důsledky lidské nesnášenlivosti</p> <p>- navrhne, jak čelit projevům lidské nesnášenlivosti</p> <p><i>- sestaví žebříček vlastních životních hodnot a zdůvodní jejich hierarchii</i></p> <p><i>- odůvodní, proč zdraví patří mezi důležité hodnoty lidského života</i></p> <p><i>- diskutuje se svými vrstevníky o žebříčku životních hodnot</i></p> <p><i>- vhodně argumentuje pro nutnost podpory zdraví a aktivního přístupu ke zdraví</i></p> <p><i>- uvede příklady konkrétního chování lidí ze svého nejbližšího okolí (rodina, kamarádi),</i></p>	<p><i>- je seznámen s nebezpečím rasismu a xenofobie</i></p>	<p>Problémy lidské nesnášenlivosti</p> <p>- osobní a neosobní vztahy</p> <p>- mezilidská komunikace</p> <p>- přátelství</p> <p>Podpora zdraví a její formy</p> <p>- <i>prevence a intervence</i></p> <p>- <i>působení na změnu kvality prostředí a chování jedince</i></p> <p>- <i>odpovědnost jedince za zdraví</i></p> <p>- <i>podpora zdravého životního stylu</i></p>	OSV

Školní vzdělávací program KOMPAS

	<i>kterými pozitivně či negativně ovlivňují své zdraví</i>		- programy podpory zdraví	
<p>- objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám</p> <p><i>- dává do souvislosti složení stravy a způsob stravování s rozvojem civilizačních nemocí a v rámci svých možností uplatňuje zdravé stravovací návyky</i></p>	<p>- na příkladech objasní, jak nesnášenlivost narušuje mezilidské vztahy</p> <p>- diskutuje o předsudcích a stereotypech narušujících mezilidské vztahy</p> <p>- popíše situace, kdy je ve společnosti potřebná tolerance</p> <p>- projevuje respekt ke kulturním rozmanitostem a k právům druhých</p> <p><i>- vysvětlí význam základních živin (bílkovin, tuků, sacharidů), vedlejších živin (vitaminů a minerálních látek) a vody pro organismus; uvede příklady zdrojů jednotlivých živin v potravě</i></p> <p><i>- rozpozná správný stravovací a pitný režim, který podporuje zdraví a minimalizuje jeho možné poškození</i></p>	<p>- rozpoznává hodnoty přátelství a vztahů mezi lidmi a je ohleduplný ke starým, nemocným a postiženým spoluobčanům</p> <p>- respektuje kulturní zvláštnosti, názory a zájmy minoritních skupin ve společnosti</p> <p><i>- dodržuje správné stravovací návyky a v rámci svých možností uplatňuje zásady správné výživy a zdravého stravování</i></p>	<p>Problémy lidské nesnášenlivosti</p> <p>Rozmanitost kulturních projevů</p> <p>Výživa a zdraví - vliv životních podmínek a způsobu stravování na zdraví; - poruchy příjmu potravy</p> <p>Ochrana před chronickými nepřenosnými</p>	OSV

Školní vzdělávací program KOMPAS

	<p>- <i>vybere do (svého) jídelníčku potraviny a potravinové skupiny na základě aktuálních výživových doporučení</i></p> <p>- <i>žák diskutuje o poruchách příjmu potravy</i></p> <p>- <i>určí, které faktory ovlivňují jeho výživu</i></p> <p>- <i>uvede vliv výživy na zdravotní stav a možný výskyt civilizačních chorob</i></p>		<p>chorobami a před úrazy</p> <p>- <i>prevence kardiiovaskulárních a metabolických onemocnění</i></p>	
<p>- rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví, včetně duševního vlastnictví, a způsoby jejich ochrany, uvede příklady</p> <p>- <i>uplatňuje osvojené preventivní způsoby rozhodování, chování a jednání v souvislosti s běžnými, přenosnými, civilizačními a jinými chorobami; svěří se se zdravotním problémem a v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc</i></p>	<p>- uvede různé druhy vlastnictví na konkrétních příkladech</p> <p>- diskutuje o různých možnostech ochrany vlastnictví</p> <p>- <i>vysvětlí pojem nemoc a možné příčiny jejího vzniku</i></p> <p>- <i>uvede cesty přenosu infekčních chorob a preventivní opatření před jejich nákazou</i></p> <p>- <i>uplatňuje základní hygienická opatření při prevenci nákazy i šíření přenosných nemocí</i></p> <p>- <i>objasní význam preventivních zdravotních prohlídek a povinného očkování</i></p> <p>- <i>vysvětlí, proč je nutné v případě vzniku nemoci či jiné poruchy zdraví vyhledat</i></p>	<p>- <i>svěří se se zdravotním problémem</i></p>	<p>Formy vlastnictví</p> <p>- <i>hmotné a duševní vlastnictví, jejich ochrana</i></p> <p>- <i>hospodaření s různými formami vlastnictví</i></p> <p>Ochrana před přenosnými chorobami</p> <p>- <i>základní cesty přenosu nákaz a jejich prevence</i></p> <p>- <i>nákazy respirační, přenosné potravou, získané v přírodě, přenosné krví a sexuálním kontaktem, přenosné bodnutím</i></p>	

Školní vzdělávací program KOMPAS

	<i>zdravotnickou pomoc</i>		<i>hmyzu a stykem se zvířaty</i>	
<p>- sestaví jednoduchý rozpočet domácnosti, uvede hlavní příjmy a výdaje, rozliší pravidelné a jednorázové příjmy a výdaje, zváží nezbytnost jednotlivých výdajů v hospodaření domácnosti, objasní princip vyrovnaného, schodkového a přebytkového rozpočtu domácnosti,</p>	<p>- stručně popíše sociální, právní a ekonomické otázky rodinného života</p> <p>- rozlišuje role rodinných příslušníků</p> <p>- uvede příklady příjmů a výdajů domácnosti</p> <p>- objasní rozdíl mezi vyrovnaným, schodkovým a přebytkovým rozpočtem domácnosti</p> <p>- vysvětlí rozdíl mezi pravidelnými a jednorázovými příjmy a výdaji</p> <p>- rozliší zbytné a nezbytné výdaje domácnosti</p> <p>- vysvětlí zásady hospodárnosti na jednoduchém rozpočtu domácnosti</p>	<p>- stručně popíše sociální, právní a ekonomické otázky rodinného života a rozlišuje postavení a role rodinných příslušníků</p> <p>- sestaví jednoduchý rozpočet domácnosti, uvede hlavní příjmy a výdaje</p> <p>- rozliší pravidelné a jednorázové příjmy a výdaje, zváží nezbytnost jednotlivých výdajů v hospodaření domácnosti,</p>	<p>Hospodaření s penězi</p> <p>- funkce a podoby peněz</p> <p>- formy placení</p> <p>Rozpočet domácnosti</p> <p>- úspory, investice, úvěry, splátkový prodej, leasing</p>	M
<p>- uvede a porovná nejobvyklejší způsoby nakládání s volnými prostředky a způsoby krytí deficitu</p>	<p>- pozná, kdy vznikají úspory</p> <p>- pozná, kdy vznikají náklady</p> <p>- ví, jak vzniká v rozpočtu deficit</p> <p>- ví o možnosti půjček, hypoték</p>		<p>Produkty finančního trhu pro investování a pro získávání prostředků</p>	M

Školní vzdělávací program KOMPAS

<p>- na příkladu chování kupujících a prodávajících vyloží podstatu fungování trhu, objasní vliv nabídky a poptávky na tvorbu ceny a její změny, na příkladu ukáže tvorbu ceny jako součet nákladů, zisku a DPH, popíše vliv inflace na hodnotu peněz</p>	<p>- ví co je nabídka a poptávka - ví, jak se tvoří cena výrobku - vysvětlí, co je inflace a jaký je její vliv na reálnou hodnotu peněz</p>		<p>Nabídka, poptávka, trh Tvorba ceny, inflace Podstata fungování trhu</p>	<p>MdV M</p>
<p>- rozlišuje, ze kterých zdrojů pocházejí příjmy státu a do kterých oblastí stát směřuje své výdaje, uvede příklady dávek a příspěvků, ze státního rozpočtu</p>	<p>- uvede příklady příjmů a výdajů státního rozpočtu - uvede příklady situací, ve kterých mohou občané žádat o dávky a příspěvky ze státního rozpočtu</p>	<p>- uvědomuje si význam sociální péče o potřebné občany</p>	<p>Rozpočet státu - typy rozpočtu a jejich odlišnosti Význam daní</p>	<p>M</p>
<p>- rozlišuje a porovnává úlohu výroby, obchodu a služeb, uvede příklady jejich součinnosti</p>	<p>- uvede příklady výroby, obchodu a služeb - na příkladu popíše, jak na sebe výroba, obchod a služby navazují</p>		<p>Výroba, obchod, služby - jejich funkce a návaznost</p>	<p>Pv</p>
<p><i>- respektuje význam sexuality v souvislosti se zdravím, etikou, morálkou a pozitivními životními cíli; chápe význam zdrženlivosti v dospívání a odpovědného sexuálního chování</i></p>	<p><i>- popíše reprodukční soustavu - chápe sexualitu jako součást dospívání - popíše rizika předčasného pohlavního styku v dospívání pro tělesné zdraví - rozhodne na modelových příkladech o vhodném řešení vzniklých rizikových situací v oblasti reprodukčního zdraví a lidské sexuality</i></p>		<p>Sexuální dospívání a reprodukční zdraví - zdraví reprodukční soustavy - sexualita jako součást formování osobnosti, - zdrženlivost - předčasná</p>	<p>Př</p>

Školní vzdělávací program KOMPAS

	<p><i>- popíše souvislost mezi reprodukčním chováním (věrným vztahem, manželstvím, partnerstvím) a možnou životní perspektivou</i></p>		<p>sexuální zkušenost - promiskuita - problémy těhotenství a rodičovství mladistvých; - poruchy pohlavní identity</p>	
	<p><i>- analyzuje a srovná, co a kdo na něj má vliv v digitálním prostředí - řekne, jak digitální prostředí působí na sociální skupiny - vysvětlí jak vzniká digitální stopa - vysvětlí, co je digitální identita - dodržuje normy chování při používání digitálních technologií - respektuje a dodržuje autorská práva - respektuje zákony - ví, jak mohou být zneužity osobní údaje - řekne, jak bude postupovat při zneužití dat</i></p>		<p>Digitální identita a stopa Osobní údaje a hesla Etiketa Autorská práva Protiprávní jednání a nakládání s daty a osobními údaji</p>	
	<p><i>- řekne, jak dlouho by měl pracovat na počítači - dodržuje pravidla bezpečného pohybu na sociálních sítích - uvede rizika spojená s nadměrným užíváním digitálních technologií - uvede, jaký vliv má nadměrné užívání digitálních technologií na zdraví - uvede rizika nebezpečné komunikace na sociálních sítích - vyhledá informace ke zlepšení zdraví</i></p>		<p>Hygiena práce na počítači Aktivní odpočinek Relaxace Webové stránky o zdraví Mobil, chytré hodinky, tablet</p>	

Školní vzdělávací program KOMPAS

	<ul style="list-style-type: none"> - <i>posuzuje důvěryhodnost dat</i> - <i>porovnává data s jinými zdroji</i> - <i>zaznamenává digitálně údaje o svém zdraví</i>			
--	--	--	--	--

OSV – psychohygienu – dovednosti pro pozitivní naladění mysli a dobrý vztah k sobě samému

OSV – poznávání lidí – rozvoj pozornosti vůči odlišnostem

OSV – komunikace – dialog – vedení dialogu, řešení konfliktu, vysvětlování

MdV – interpretace vztahu mediálních sdělení a reality – vztah mediálního sdělení a sociální zkušenosti – nezaujatý postoj

Předmět: OBČANSKÁ VÝCHOVA a **VÝCHOVA KE ZDRAVÍ** - (OvZ)- 8. ročník

Očekávané výstupy z RVP	Očekávané výstupy ze ŠVP	Minimální výstupy	Učivo	Poznámky PT, MP
<p>Člověk jako jedinec - objasní, jak může realističtější poznání a hodnocení vlastní osobnosti a potenciálu pozitivně ovlivnit jeho rozhodování, vztahy s druhými lidmi i kvalitu života</p>	<p>- uvede složky osobnosti, které ji charakterizují - vysvětlí, jak se projevuje zdravé a nepřiměřené sebevědomí - popíše chování osob s různým temperamentem - objasní, jak se projevují vlohy a schopnosti - objasní, jak osobní vzory ovlivňují život jedince - sestaví svůj žebříček hodnot</p>	<p>- chápe význam vzdělávání v kontextu s profesním uplatněním</p>	<p>Sebehodnocení - systém osobních hodnot</p> <p>Osobní potenciál</p> <p>Poznávání a posuzování skutečnosti, sebe i druhých lidí</p> <p>Projevy chování</p>	OSV
<p>- kriticky hodnotí a vhodně koriguje své chování a jednání</p>	<p>- v modelových situacích určuje charakterové vlastnosti a popíše jejich projevy - navrhne, jak může usměrňovat své chování a jednání</p>		<p>Charakter</p> <p>Vrozené předpoklady</p> <p>Osobní vlastnosti, dovednosti a schopnosti</p> <p>Stereotypy v posuzování druhých lidí</p> <p>Rozdíly v prožívání, myšlení a jednání</p>	

Školní vzdělávací program KOMPAS

<p>Člověk, stát a hospodářství - na příkladech ukáže vhodné využití různých nástrojů hotovostního a bezhotovostního placení, uvede příklady použití debetní a kreditní platební karty, vysvětlí jejich omezení</p>		<p>- ukáže na příkladech vhodné využití různých nástrojů hotovostního a bezhotovostního placení, vysvětlí, k čemu slouží bankovní účet</p>	<p>Banky a jejich služby - aktivní a pasivní operace</p>	
<p>- vysvětlí, jakou funkci plní banky a jaké služby nabízejí, vysvětlí význam úroku placeného, přijatého, uvede nejčastější druhy pojištění a navrhne, kdy je využít</p>		<p>- uvede příklady služeb, které banky nabízejí</p>	<p>- úročení - pojištění - produkty finančního trhu pro investování a pro získávání prostředků</p>	

Školní vzdělávací program KOMPAS

<p>Člověk, stát a právo - objasní výhody demokratického způsobu řízení státu pro každodenní život občanů</p>	<p>- uvede příklady základních principů demokratického řízení státu - diskutuje o výhodách a nevýhodách demokratického způsobu řízení státu - uvede příklady demokratického způsobu řízení státu v každodenním životě</p>		<p>Principy demokracie - znaky demokratického způsobu rozhodování a řízení státu - politický pluralismus - sociální dialog a jejich význam</p>	VDO
<p>- rozlišuje nejčastější typy a formy států a na příkladech porovná jejich znaky</p>	<p>- uvede příklad unitárního státu a federace, popíše a porovná jejich základní znaky - vlastními slovy vyjádří rozdíl mezi monarchií a republikou</p>		<p>Znaky státu Typy a formy státu Státní občanství ČR</p>	
<p>- rozlišuje a porovnává úkoly jednotlivých složek státní moci ČR i jejich orgánů a institucí, uvede příklady institucí a orgánů, které se podílejí na správě obcí, krajů a státu</p>	<p>- vyjmenuje orgány zákonodárné moci ČR a popíše jejich činnost - vyjmenuje orgány výkonné moci ČR a popíše jejich činnost - vyjmenuje orgány soudní moci ČR a popíše jejich činnost - uvede příklady činnosti státní správy a samosprávy na úrovni obce</p>	<p>- uvede základní prvky fungování demokratické společnosti - chápe státoprávní uspořádání České republiky, zákonodárných orgánů a institucí státní správy - uvede symboly našeho státu a zná způsoby jejich užívání</p>	<p>Složky státní moci - orgány a instituce - obrana státu - orgány a instituce státní správy a samosprávy, jejich úkoly</p>	VDO

Školní vzdělávací program KOMPAS

	- objasní rozdíl mezi hejtmanem, primátorem a starostou		Ústava ČR	
- vyloží smysl voleb do zastupitelstev v demokratických státech a uvede příklady, jak mohou výsledky voleb ovlivňovat každodenní život občanů	- vlastními slovy vyjádří význam voleb do zastupitelstev - vlastními slovy objasní, proč je důležité se účastnit voleb - uvede příklady činnosti místního zastupitelstva	- vyjmenuje základní práva a povinnosti občanů	Význam a formy voleb do zastupitelstev	
Mezinárodní vztahy, globální svět - popíše vliv začlenění ČR do EU na každodenní život občanů, uvede příklady práv občanů ČR v rámci EU i možných způsobů jejich uplatňování	- uvede příklady svobody pohybu osob, zboží, práce, kapitálu v EU - uvede příklady situací, ve kterých může občan EU uplatňovat svá práva	- uvede příklady základních práv občanů ČR v rámci EU a způsobech jejich uplatňování	Evropská integrace - podstata, význam, výhody - Evropská unie a ČR	EGS
- <i>respektuje změny v období dospívání, vhodně na ně reaguje; kultivovaně se chová k opačnému pohlaví</i>	- <i>charakterizuje jednotlivá období lidského života</i> - <i>popíše tělesné a fyziologické změny v období dospívání</i>		Sexuální dospívání a reprodukční zdraví - zdraví reprodukční	

Školní vzdělávací program KOMPAS

	<ul style="list-style-type: none"> - uvede příklady, jak vhodně reagovat na změny v psychosociální oblasti v období dospívání - uplatňuje v praxi (ve třídě, škole) respekt k opačnému i stejnému pohlaví a základní pravidla etikety 		<p>soustavy</p> <ul style="list-style-type: none"> - sexualita jako součást formování osobnosti - zdrženlivost - předčasná sexuální zkušenost - promiskuita - problémy těhotenství a rodičovství mladistvých - poruchy pohlavní identity 	
<ul style="list-style-type: none"> - projevuje odpovědný vztah k sobě samému, k vlastnímu dospívání a pravidlům zdravého životního stylu; dobrovolně se podílí na programech podpory zdraví v rámci školy a obce 	<ul style="list-style-type: none"> - formuluje hlavní důvody odpovědnosti každého jedince za své zdraví - vysvětlí, proč je období dospívání zásadní pro přijetí odpovědného vztahu k sobě samému, ke svému zdraví, k životnímu stylu a životním hodnotám; zhodnotí hlavní faktory ovlivňující jeho zdraví a zdravý vývoj - navrhne (posoudí) denní rozvrh činnosti dospívajícího s ohledem na zásady zdravého životního stylu - vyhledá a porovná nabídku programů podpory zdraví v rámci školy, určí, které jsou vhodné pro jeho vlastní zapojení a podílí se na organizaci programů pro mladší spolužáky 	<ul style="list-style-type: none"> - respektuje zdravotní stav svůj i svých vrstevníků a v rámci svých možností usiluje o aktivní podporu zdraví 	<p>Podpora zdraví a její formy</p> <ul style="list-style-type: none"> - prevence a intervence - působení na změnu kvality prostředí a chování jedince - odpovědnost jedince za zdraví - podpora zdravého životního stylu - programy podpory zdraví 	OSV

Školní vzdělávací program KOMPAS

<p><i>- samostatně využívá osvojené kompenzační a relaxační techniky a sociální dovednosti k regeneraci organismu, překonávání únavy a předcházení stresovým situacím</i></p>	<p><i>- uplatňuje zásady správného sezení při práci</i> <i>- uplatňuje v režimu školy vhodné relaxační cviky pro uvolnění, zklidnění, zvládnutí stresu</i> <i>- na modelových situacích se učí trpělivosti a sebeovládání</i> <i>- stanovuje si přiměřené cíle a kroky k jejich dosažení</i> <i>- na modelových situacích nacvičuje schopnost rozhodování</i> <i>- dokáže si vybrat vhodnou variantu řešení</i> <i>- zná techniky pro uvolnění stresu, únavy</i></p>		<p><i>Seberegulace a sebeorganizace činností a chování</i> <i>– cvičení sebereflexe, sebekontroly, sebeovládání a zvládnutí problémových situací</i> <i>- stanovení osobních cílů a postupných kroků k jejich dosažení;</i> <i>- zaujímání hodnotových postojů a rozhodovacích dovedností pro řešení problémů v mezilidských vztazích;</i> <i>pomáhající a prosociální chování</i> <i>- psychohygienu v sociální dovednosti pro předcházení a zvládnutí stresu,</i> <i>- hledání pomoci při problémech</i></p>	
---	--	--	---	--

Školní vzdělávací program KOMPAS

			<ul style="list-style-type: none"> - stres a jeho vztah ke zdraví - kompenzační, relaxační a regenerační techniky - překonávání únavy, stresových reakcí a posilování duševní odolnosti 	
<p>- respektuje význam sexuality v souvislosti se zdravím, etikou, morálkou a pozitivními životními cíli; chápe význam zdrženlivosti v dospívání a odpovědného sexuálního chování</p>	<p>- charakterizuje lidskou sexualitu jako kombinaci fyziologické a psychosociální složky osobnosti (uvede význam vůle, rozumu, citu a pudu v sexualitě)</p> <p>- rozliší, které chování odpovídá sexuální normě a které ji překračuje (z hlediska věku, zdraví, práva, etiky, sociokulturního prostředí aj.)</p> <p>- popíše rizika předčasného pohlavního styku v dospívání pro tělesné zdraví (např. riziko pohlavně přenosných infekcí, možné vedlejší účinky antikoncepce, riziko předčasného otěhotnění), pro psychické zdraví (např. nesprávná motivace k sexu), pro sociální zdraví (např. nedostatečné rozvinutí sexuality)</p> <p>- rozhodne na modelových příkladech o vhodném řešení vzniklých rizikových situací v oblasti reprodukčního zdraví a lidské sexuality</p>		<p>Sexuální dospívání a reprodukční zdraví</p> <ul style="list-style-type: none"> - ochrana před přenosnými chorobami - základní cesty přenosu nákaz a jejich prevence 	

Školní vzdělávací program KOMPAS

	<p><i>- popíše souvislost mezi reprodukčním chováním (věrným vztahem, manželstvím, partnerstvím) a možnou životní perspektivou</i></p>			
<p><i>- uvádí do souvislostí zdravotní a psychosociální rizika spojená se zneužíváním návykových látek a životní perspektivu mladého člověka; uplatňuje osvojené sociální dovednosti a modely chování při kontaktu se sociálně patologickými jevy ve škole i mimo ni; v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc sobě nebo druhým</i></p>	<p><i>- charakterizuje fyzickou, psychickou a sociální závislost</i></p> <p><i>- uvede důvody, proč jsou některé návykové látky společností tolerovány a jiné zákonem zakázány; vysvětlí, proč zákon zakazuje prodej alkoholu a tabákových výrobků do 18 let věku</i></p> <p><i>- vyjmenuje základní legální a nelegální návykové látky; uvede zdravotní a jiná rizika jejich zneužívání</i></p> <p><i>- v modelové situaci předvede vhodné způsoby odmítnutí nabízené návykové látky</i></p> <p><i>- diskutuje o nelátkových závislostech v souvislosti s jejich vlivem na zdraví a život jedince (o závislosti na práci, na osobě, na výherních automatech aj.).</i></p> <p><i>- vyhledá kontakty na specializovaná zařízení pro prevenci a léčbu závislostí ve svém regionu</i></p>	<p><i>- dává do souvislosti zdravotní a psychosociální rizika spojená se zneužíváním návykových látek a provozováním hazardních her</i></p> <p><i>- uplatňuje osvojené sociální dovednosti při kontaktu se sociálně patologickými jevy</i></p>	<p>Autodestruktivní závislosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - psychická onemocnění - násilí namířené proti sobě samému - rizikové chování (alkohol, aktivní a pasivní kouření, zbraně, nebezpečné látky a předměty, nebezpečný internet) - násilné chování - těžké životní situace a jejich zvládání - trestná činnost, dopink ve sportu - skryté formy a stupně individuálního násilí a zneužívání sexuální kriminalita - šikana a jiné projevy násilí 	OSV

Školní vzdělávací program KOMPAS

			<ul style="list-style-type: none"> - formy sexuálního zneužívání dětí - kriminalita mládeže - komunikace se službami odborné pomoci 	
<p><i>- vyhodnotí na základě svých znalostí a zkušeností možný manipulativní vliv vrstevníků, médií, sekt; uplatňuje osvojené dovednosti komunikační obrany proti manipulaci a agresi</i></p>	<p><i>- vyjádří vlastními slovy, jak mohou některé sociální skupiny nebo jednotlivci manipulovat ostatními lidmi a uvede možná rizika manipulace</i></p> <p><i>- odůvodní potřebu kritického přístupu k mediálním informacím</i></p> <p><i>- vyhodnotí informace na obalech výrobků a dalších dostupných informačních materiálech; zhodnotí pravdivost tvrzení v konkrétních reklamách</i></p> <p><i>- uvede pravidla asertivní komunikace; asertivních a dalších komunikačních dovedností využije v modelových situacích na obranu proti manipulativním vlivům</i></p> <p><i>- diskutuje o manipulaci a agresivním chování; uvede příklady možného řešení pro oběť manipulace či agrese (např. kontakty na odbornou pomoc)</i></p> <p><i>- uvede pravidla bezpečného chování na internetu a sociálních sítích</i></p>	<p><i>- zaujímá odmítavé postoje ke všem formám brutality a násilí</i></p>	<p>Manipulativní reklama a informace</p> <ul style="list-style-type: none"> - reklamní vlivy - působení sekt 	<p>OSV MdV</p>

Školní vzdělávací program KOMPAS

	<ul style="list-style-type: none"> - představí, jak může zlepšit prostředí ve své škole - zhodnotí, jak digitální technologie ovlivní různé oblasti života - rozpozná propagaci, dezinformaci a manipulaci - nakupování na internetu - placení a převody peněz - ví co jsou díla volná a autorská 		<p>Vliv digitálních technologií Manipulace Online nakupování Poškození cizích práv</p>	
	<ul style="list-style-type: none"> - řekne, jak dlouho by měl pracovat na počítači - dodržuje pravidla bezpečného pohybu na sociálních sítích - uvede rizika spojená s nadměrným užíváním digitálních technologií - uvede, jaký vliv má nadměrné užívání digitálních technologií na zdraví - uvede rizika nebezpečné komunikace na sociálních sítích - vyhledá informace ke zlepšení zdraví - posuzuje důvěryhodnost dat - porovnává data s jinými zdroji - zaznamenává digitálně údaje o svém zdraví 		<p><i>Hygiena práce na počítači</i> <i>Aktivní odpočinek</i> <i>Relaxace</i> <i>Webové stránky o zdraví</i> <i>Mobil, chytré hodinky, tablet</i></p>	

OSV – sebepoznání a sebepojetí – cvičení dovedností zapamatování

VDO – občan, občanská společnost a stát – Listina základních práv a svobod

VDO – formy participace občanů v politickém životě – volební systémy a politika – komunální volby

EGS – Evropa a svět nás zajímá – život dětí v jiných zemích

OSV – psychohygienu – organizace vlastního času

Školní vzdělávací program KOMPAS

OSV – psychohygienu – rozumové zpracování problému

MdV – identifikace společensky významných hodnot v textu

Předmět: OBČANSKÁ VÝCHOVA a **VÝCHOVA KE ZDRAVÍ** - (OvZ)- 9. ročník

Očekávané výstupy z RVP	Očekávané výstupy ze ŠVP	Minimální výstupy	Učivo	Poznámky PT, MP
<p>Člověk, stát a právo</p> <p>- přiměřeně uplatňuje svá práva včetně práv spotřebitele a respektuje práva a oprávněné zájmy druhých lidí, posoudí význam ochrany lidských práv a svobod, rozumí povinnostem občana při zajišťování obrany státu</p>	<p>- na příkladu objasní, jak se bránit v případě porušení práv spotřebitele</p> <p>- popíše postup při reklamaci výrobku nebo služby</p> <p>- uvede příklady základních lidských práv</p> <p>- diskutuje o ochraně základních práv a svobod</p>	<p>- na příkladu vysvětlí, jak reklamovat výrobek nebo službu</p> <p>- uvede příklady, jak se bránit v případě porušení práv spotřebitele</p>	<p>Základní lidská práva, práva dítěte</p> <p>Úprava lidských práv a práv dětí v dokumentech</p> <p>Poškozování lidských práv</p> <p>- šikana</p> <p>- diskriminace</p>	<p>OSV</p> <p>TV</p>
<p>- dodržuje právní ustanovení, která se na něj vztahují, a uvědomuje si rizika jejich porušování</p>	<p>- uvede příklady právních ustanovení, která se na něj vztahují</p> <p>- uvede příklady jednání, která jsou porušením právních ustanovení</p> <p>- diskutuje o důsledcích porušování právních ustanovení</p>	<p>- uvědomuje si rizika porušování právních ustanovení a důsledky protiprávního jednání</p>		<p>VDO</p> <p>TV</p>

Školní vzdělávací program KOMPAS

<p>- rozlišuje a porovnává úkoly orgánů právní ochrany občanů, uvede příklady jejich činnosti a spolupráce při postihování trestných činů</p>	<p>- vyjmenuje orgány právní ochrany občanů -na příkladu popíše činnost konkrétního orgánu právní ochrany občanů - uvede příklad spolupráce orgánů právní ochrany</p>	<p>- vyřizuje své osobní záležitosti vč. běžné komunikace s úřady; v případě potřeby požádá vhodným způsobem o radu - uvede základní informace o sociálních právních a ekonomických otázkách rodinného života a rozlišuje postavení a role rodinných příslušníků</p>	<p>Právní řád České republiky - význam a funkce právního řádu Orgány právní ochrany občanů Soustava soudů</p>	<p>VDO Z</p>
<p>- rozpozná protiprávní jednání, rozliší přešupek a trestný čin, uvede jejich příklady</p>	<p>- vysvětlí, co je protiprávní jednání, co je přešupek a co je trestný čin - uvede příklady protiprávního jednání v podobě přešupků - uvede příklady protiprávního jednání v podobě trestných činů</p>	<p>- rozeznává nebezpečí ohrožení sociálně patologickými jevy - v krizových situacích využívá služeb pomáhajících organizací</p>	<p>Právní norma, předpis, publikování právních předpisů</p>	

Školní vzdělávací program KOMPAS

- diskutuje o příčinách a důsledcích korupčního jednání	- ví o úplatcích		Právní norma, předpis, publikování právních předpisů	
Člověk, stát a právo - objasní význam právní úpravy důležitých vztahů – vlastnictví, pracovní poměr, manželství	- vysvětlí, proč je důležitá právní úprava společenských vztahů - popíše způsoby vzniku a zániku vlastnictví - popíše vznik a zánik pracovního poměru - pojmenuje podstatné náležitosti pracovní smlouvy - vlastními slovy objasní právní a společenskou roli instituce manželství		Právo v každodenním životě - význam právních vztahů - důležité právní vztahy a závazky z nich vyplývající	
- uvede příklady některých smluv upravujících občanskoprávní vztahy – osobní přeprava; koupě, oprava či pronájem věci	- na příkladu objasní práva a povinnosti při osobní přepravě - na příkladu objasní práva a povinnosti při nákupu - na příkladu objasní práva a povinnosti při opravě či pronájmu věci - na příkladu objasní důsledky jednoduchých právních úkonů		Základní práva spotřebitele Styk s úřady	

Školní vzdělávací program KOMPAS

<p>Mezinárodní vztahy, globální svět - uvede některé globální problémy současnosti, vyjádří na ně svůj osobní názor a popíše jejich hlavní příčiny i možné důsledky</p>	<p>- popíše některé globální problémy - zformuluje osobní názor na některé globální problémy - diskutuje o hlavních příčinách a možných důsledcích globálních problémů</p>			EGS
<p>- objasní souvislosti globálních a lokálních problémů</p>	<p>- popíše, jak se některé globální problémy projevují v jeho okolí - diskutuje o možnostech řešení globálních problémů na lokální úrovni</p>		<p>Globalizace - možnosti řešení</p>	Z
<p>Člověk jako jedinec - posoudí vliv osobních vlastností na dosahování individuálních i společných cílů, objasní význam vůle při dosahování cílů a překonávání překážek</p>	<p>- uvede příklady osobnostních vlastností, které se projevují při spolupráci a vlastní práci - objasní vliv svých osobních vlastností na spolupráci a vlastní práci -rozpozná roli vůle při dosahování cílů a překonávání překážek -vysvětlí, kdy je třeba mít pevnou vůli</p>	<p>- chápe význam vzdělávání v kontextu s profesním uplatněním</p>	<p>Význam motivace aktivity, vůle a osobní kázně při seberozvoji Vnímání a prožívání</p>	OSV

Školní vzdělávací program KOMPAS

<p>- popíše, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru</p>	<p>- na příkladu popíše potřebu sebeovládání</p> <p>- objasní potřebu motivace pro rozvoj osobních předností</p> <p>- objasní, jak lze překonávat osobní nedostatky a rozvíjet zdravou sebedůvěru</p> <p>- popíše své životní cíle a plány</p>	<p>- formuluje své nejbližší plány</p>	<p>Životní cíle a plány</p> <p>- životní perspektiva</p> <p>- adaptace na životní změny</p> <p>- sebezměna</p>	<p>OSV</p>
<p><i>- uvádí do souvislostí zdravotní a psychosociální rizika spojená se zneužíváním návykových látek a životní perspektivu mladého člověka; uplatňuje osvojené sociální dovednosti a modely chování při kontaktu se sociálně patologickými jevy ve škole i mimo ni; v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc sobě nebo druhým</i></p>	<p><i>- charakterizuje fyzickou, psychickou a sociální závislost</i></p> <p><i>- vysvětlí, proč zákon zakazuje prodej alkoholu a tabákových výrobků do 18 let věku</i></p> <p><i>- uvede zdravotní a jiná rizika zneužívání návykových látek</i></p> <p><i>- v modelové situaci předvede vhodné způsoby odmítnutí nabízené návykové látky</i></p> <p><i>- diskutuje o nelátkových závislostech v souvislosti s jejich vlivem na zdraví a život jedince (o závislosti na práci, na osobě, na výherních automatech aj.).</i></p> <p><i>-vyhledá kontakty na specializovaná zařízení pro prevenci a léčbu závislostí ve svém regionu</i></p>	<p><i>- uplatňuje osvojené sociální dovednosti při kontaktu se sociálně patologickými jevy</i></p> <p><i>- dává do souvislosti zdravotní a psychosociální rizika spojená se zneužíváním návykových látek a provozováním hazardních her</i></p>	<p>Autodestruktivní závislosti</p> <p><i>- psychická onemocnění</i></p> <p><i>- násilí namířené proti sobě samému</i></p> <p><i>- rizikové chování (alkohol, aktivní a pasivní kouření, zbraně, nebezpečné látky a předměty, nebezpečný internet)</i></p> <p><i>- násilné chování</i></p> <p><i>- těžké životní situace a jejich zvládnání, trestná činnost,</i></p> <p><i>- dopink ve sportu</i></p>	

Školní vzdělávací program KOMPAS

<p>- vyhodnotí na základě svých znalostí a zkušeností možný manipulativní vliv vrstevníků, médií, sekt; uplatňuje osvojené</p>	<p>- uvede možná rizika manipulace</p> <p>- odůvodní potřebu kritického přístupu k mediálním informacím</p> <p>- vyhodnotí informace na obalech výrobků</p> <p>- uvede pravidla asertivní komunikace;</p> <p>- diskutuje o manipulaci a agresivním chování; uvede příklady možného řešení</p> <p>pro oběť manipulace či agrese (např. kontakty na odbornou pomoc)</p> <p>- uvede pravidla bezpečného chování na internetu a sociálních sítích</p>	<p>- zaujímá odmítavé postoje ke všem formám brutality a násilí</p>	<p>Manipulativní reklama a informace</p> <p>- reklamní vlivy, působení sekt</p> <p>Bezpečné chování a komunikace</p> <p>- komunikace s vrstevníky a neznámými lidmi</p> <p>- bezpečný pohyb v rizikovém prostředí</p> <p>- nebezpečí komunikace prostřednictvím elektronických médií</p> <p>- sebeochrana a vzájemná pomoc v rizikových situacích a v situacích ohrožení</p>	<p>MdV</p>
<p>- projevuje odpovědné chování v rizikových situacích silniční a železniční dopravy; aktivně předchází situacím ohrožení zdraví a osobního bezpečí; v případě potřeby poskytne adekvátní první pomoc</p>	<p>- uvede nebezpečí (pro sebe i druhé) plynoucí z nevhodného chování v roli chodce, cyklisty, cestujícího v dopravních prostředcích</p> <p>- vysvětlí na modelové situaci vztahy a etické chování jednotlivých účastníků dopravy</p>	<p>- uplatňuje způsoby bezpečného chování v sociálním kontaktu s vrstevníky, při komunikaci s neznámými lidmi, v konfliktních a krizových situacích a v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc; ví o centrech odborné pomoci,</p>	<p>Dodržování pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví</p> <p>- bezpečné prostředí ve škole</p> <p>- ochrana zdraví při různých</p>	

Školní vzdělávací program KOMPAS

	<ul style="list-style-type: none"> - popíše prvky výbavy cyklisty a vysvětlí jejich smysl - předvede, jak v případě ohrožení zdraví či života přivolá zdravotní a technickou pomoc - v modelových situacích demonstruje postup poskytnutí první pomoci při úrazových stavech 	<p><i>vyhledá a použije jejich telefonní čísla</i></p>	<p><i>činnostech</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - bezpečnost v dopravě - rizika silniční a železniční dopravy - vztahy mezi účastníky silničního provozu včetně zvládnutí agresivity - postup v případě dopravní nehody (tísňové volání, zajištění bezpečnosti) 	
<p><i>- uplatňuje adekvátní způsoby chování a ochrany v modelových situacích ohrožení, nebezpečí i mimořádných událostí</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - charakterizuje možná nebezpečí vyplývající z konkrétních situací běžného života i z mimořádných událostí - uvede příčiny jejich vzniku i možné dopady na zdraví, životy lidí, majetek a životní prostředí - vysvětlí význam Integrovaného záchranného systému - volí v modelových situacích ohrožení a mimořádných událostí vhodné způsoby jednání a chování, které vedou k bezpečí a ochraně jeho zdraví (i zdraví jiných) - rozliší signály používané při vzniku mimořádných událostí 	<p><i>- chová se odpovědně při mimořádných událostech a prakticky využívá základní znalosti první pomoci při likvidaci následků hromadného zasažení obyvatel</i></p>	<p>Ochrana člověka za mimořádných událostí</p> <ul style="list-style-type: none"> - klasifikace mimořádných událostí - varovný signál a jiné způsoby varování - základní úkoly ochrany obyvatelstva - evakuace - činnost po mimořádné události - prevence vzniku 	

Školní vzdělávací program KOMPAS

			<i>mimořádných událostí</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> - elektronická pošta, datové schránky - zhodnotí, jak digitální technologie ovlivní různé oblasti života - rozpozná propagaci, dezinformaci a manipulaci - nakupování na internetu - placení a převody peněz - ví co jsou díla volná a autorská - uvede, jak se má bránit při porušení práva na ochranu dat 		<p>Vliv digitálních technologií Manipulace Online nakupování Poškozování cizích práv Duševní vlastnictví</p>	
	<ul style="list-style-type: none"> - řekne, jak dlouho by měl pracovat na počítači - dodržuje pravidla bezpečného pohybu na sociálních sítích - uvede rizika spojená s nadměrným užíváním digitálních technologií - uvede, jaký vliv má nadměrné užívání digitálních technologií na zdraví - uvede rizika nebezpečné komunikace na sociálních sítích - vyhledá informace ke zlepšení zdraví - posuzuje důvěryhodnost dat - porovnává data s jinými zdroji - zaznamenává digitálně údaje o svém zdraví 		<p><i>Hygiena práce na počítači</i> <i>Aktivní odpočinek</i> <i>Relaxace</i> <i>Webové stránky o zdraví</i> <i>Mobil, chytré hodinky, tablet</i></p>	

OSV – sebezpoznání a sebepojetí – cvičení dovedností zapamatování

Školní vzdělávací program KOMPAS

VDO – občan, občanská společnost a stát – Listina základních práv a svobod

VDO – formy participace občanů v politickém životě – volební systémy a politika – komunální volby

EGS – Evropa a svět nás zajímá – život dětí v jiných zemích

OSV – psychohygienu – organizace vlastního času

OSV – psychohygienu – rozumové zpracování problému

MdV – identifikace společensky významných hodnot v textu